

Streszczenie

Modele tworzenia przestrzeni turystycznej i rola planowania przestrzennego w tworzeniu produktów turystycznych Dolnego Śląska w latach 1989 – 2019

Autor: mgr Aleksandra Głowczyńska

Promotor: dr hab. inż. arch. Magdalena Belof, profesor PWr

Słowa kluczowe: przestrzeń turystyczna, zagospodarowanie turystyczne, produkt turystyczny, narzędzia i mechanizmy planowania przestrzeni turystycznej, modele

Turystyka to działalność, która swoim zasięgiem obejmuje różne sfery życia. Dotyczy, każdego z nas, ponieważ każdy z nas bywał i będzie turystą, co przełoży się na efekty gospodarcze, społeczne, funkcjonalne i przestrzenne. Po transformacji ustrojowej (1989 r.) na terenie województwa dolnośląskiego pojawiło się wiele obiektów, które wymykały się jednoznacznej klasyfikacji rozdzielającej atrakcje turystyczne od zagospodarowania turystycznego. Taki stan rzeczy był bodźcem do stworzenia tej pracy.

Treścią niniejszej rozprawy doktorskiej jest naukowe poszukiwanie odpowiedzi na pytanie jak powstają nowe formy zagospodarowania turystycznego? Czy są wyrazem, lub choćby elementem spójnej polityki przestrzennej samorządów czy być może w większym stopniu manifestacją niekontrolowanych zachowań pojedynczych podmiotów nastawionych na zysk w rozwijającej się branży turystycznej? Zakres terytorialny poszukiwań badawczych został ograniczony do obszaru województwa dolnośląskiego, a zakres czasowy określony na lata 1989 – 2019, które stanowią pierwsze 30 lecie po transformacji ustrojowej. Praca ma charakter zarówno poznawczy jak też użytkowy.

Zasadniczym celem naukowym pracy jest rozpoznanie procesów i mechanizmów tworzenia nowych przestrzeni turystycznych oraz odnalezienia prawidłowości w ich powstaniu. Autorka na wstępnym etapie założyła, iż w dynamicznie rozwijającej się gospodarce wolnorynkowej zaistnieją różne modele powstawania przestrzeni turystycznej, ich powstawanie nie jest zdeterminowane jednoznacznie określonym zestawem warunków wejściowych, a planowanie przestrzenne jest ograniczonym i nie jedynym narzędziem budującym przestrzeń turystyczną Dolnego Śląska. Te założenia stały się podstawą do zbudowania tej pracy. Dla ukierunkowania badań sformułowano następujące pytania pomocnicze: co pobudza powstawanie przestrzeni turystycznej na Dolnym Śląsku? Czy powstawanie nowych przestrzeni turystycznych regionu jest wynikiem działań planowych? Czy i jakim stopniu istniejące warunki (tj. układy funkcjonalno-przestrzenne, walory krajobrazu, obszary chronione) wpływają na wykształcanie się nowych przestrzeni turystycznych województwa?

Praca opisuje zjawiska współczesne, dlatego też jedną z najważniejszych metod użytych w pracy są badania terenowe, w tym metody obserwacji, swobodnego wywiadu z uczestnikami i twórcami przestrzeni turystycznej i pomiary. Badania empiryczne uzupełniały metody studiów i analiz literatury, w tym piśmiennictwa naukowego i dokumentacji planistycznej. Metody analizy i syntezy

danych pozwoliły na selekcję obiektów do badań szczegółowych, które zobrazowane zostały w katalogu 30 obiektów . Całość pracy powstała w nurcie rozumowania abdukcyjnego.

W strukturze pracy można wyróżnić 4 części opisane w 4 rozdziałach oraz katalog obiektów, który stanowi tom drugi pracy. Pierwsza część skupia się na wprowadzeniu i zawiera uzasadnienie wyboru tematu, zakres pracy, cele i tezy, informacje o metodologii prowadzonych badań oraz zarys literatury przedmiotu.

Część druga prezentuje tło teoretyczne pracy. Autorka w opisyuje tu funkcje turystyki oraz prowadzi dyskusję nt. różnic w definiowaniu podstawowych terminów wykorzystywanych w pracy, takich jak : przestrzeń turystyczna, zagospodarowanie turystyczne czy produkt turystyczny. Opisano tu także narzędzia i mechanizmy planowania i kreowania przestrzeni turystycznej przez samorządy terytorialne oraz inne podmioty, na które nałożono zadania związane z rozwojem, promocją i kontrolą sektora turystycznego. Autorka opracowuje też własne definicje niektórych pojęć porządkując duży chaos pojęciowy i odpowiadając na potrzebę aktualizacji terminów pojęć i ponownego ich zaadaptowania ich do zjawisk współczesnych

Część badawcza następuje po części drugiej. W rozdziałach 3. i 4. oraz na kartach obiektów (tom II), autorka opisuje etapy tworzenia się przestrzeni turystycznej na Dolnym Śląsku, zarówno w ujęciu historycznym jak również współcześnie, koncentrując się okresie 1989 – 1919, określonym jako ramy czasowe podane w tytule pracy. Rozdział 3 rozpoczyna analiza czynników wpływających na rozwój przestrzeni turystycznej regionu, po czym następnie analiza ogólnodostępnych statystyk GUS oraz prezentacja wyników własnych badań ankietowych autorki. Obraz jaki wyłania się z danych zawartych w rozdziale trzecim nie dostarcza satysfakcjonujących informacji o jakości przestrzeni turystycznej, jednak wskazuje, że ta przestrzeń rozwija się nieharmonijnie i nierównomiernie na terenie województwa. Badania jakościowe przeprowadzone na wyselekcjonowanej grupie obiektów prezentuje rozdział czwarty, poświęcony omówieniu wyników badań terenowych pogłębionych poprzez studia kameralne nad dokumentacją planistyczną i strategiczną. Rozdział otwierają informacje o metodzie selekcji obiektów badanych. Autorka kolejno prezentuje informacje zbiorcze na temat poszczególnych, dobranych kryteriów badawczych po czym dokonuje szczegółowej analizy wyników badań, wcześniej skatalogowanych w tomie drugim. W tym rozdziale autorka również prezentuje modele tworzenia przestrzeni turystycznej, które można uznać za największe osiągnięcie pracy oraz dokonuje oceny roli planowania przestrzennego w procesie budowania tej przestrzeni. W ostatnim podrozdziale pracy znajdują się wnioski, które stanowią czwartą część w strukturze pracy.